

модульного оцінювання навчальних досягнень студентів, виробленні чітких критеріїв і показників оцінювання індивідуальних завдань творчого характеру.

Під час програмування практикуму «Технологія сучасного уроку рідної мови» враховано кількість годин, відведених на його вивчення, а саме: 81 год. (2 кредити, відповідних ECTS), із них – 32 год. – практичні заняття, 36 год. – самостійна робота, 13 год. – індивідуальна навчально-дослідницька діяльність. Вивчення студентами спецпрактикуму завершується складанням заліку. Розроблення структури програми дисципліни «Технологія сучасного уроку рідної мови» передбачало врахування, по-перше, вимог кредитно-модульної системи організації навчання й, по-друге, технології методичного проектування. У зв'язку з цим до програми було включено такі структурні елементи: 1) пояснювальну записку; 2) опис предмета навчального курсу; 3) мету й завдання спецпрактикуму; 4) власне програму, що передбачає засвоєння двох змістових модулів; 5) структуру залікового кредиту; 6) теми й плани практичних занять; 7) завдання для самостійної роботи; 8) навчальні проекти (індивідуальні навчально-дослідницькі завдання для тьюторських занять); 9) методи й прийоми навчання; 10) методи оцінювання навчальних досягнень студентів; 11) розподіл балів (визначення рейтингу); 12) шкала оцінювання навчальних досягнень; 13) методичне забезпечення спецпрактикуму; 14) питання до заліку; 15) список основної і додаткової літератури.

У програмі спецпрактикуму «Технологія сучасного уроку рідної мови» було виділено три складових: змістову, операційно-діяльнісну та підсумково-оцінювальну.

Вивчення навчальної дисципліни «Технологія сучасного уроку рідної мови» студентами філологічних факультетів передбачає розв'язання низки завдань, зокрема:

1) формування лінгводидактичних компетентностей (проективної, прогностичної, технологічної, рольової, аксіологічної, креативної, особистісної, комунікативної (мовної й дискурсивної) та вдосконалення інформаційної, методологічної, соціальної, мотиваційної, рефлексивної, логічної та стратегічної;

2) ефективне поєднання традиційних та інновітніх методів і прийомів навчання на заняттях практикуму;

3) реалізація ідей технології предметно-методичного проектування на локальному рівні у контексті кредитно-модульної системи навчання;

4) формування професійно-методичних якостей особистості вчителя-словесника відповідно до вітчизняних та європейських стандартів.

Модульна організація навчального предмета потребує укладання розділів курсу згідно з навчальними модулями, структурування його як системи з різними видами взаємозв'язків.

З огляду на це, було враховано кількість завершених блоків дидактично адаптованої інформації й виділено два самостійних і водночас узаємопов'язаних модулів:

- *змістовий модуль 1* – «Методика підготовки та проведення аспектних уроків рідної мови в загальноосвітній школі та навчальних закладах нового типу»;

- *змістовий модуль 2* – «Методика підготовки та проведення уроків розвитку зв'язного мовлення у загальноосвітніх закладах України».

У першому модулі основна увага звертається на проектування, конструювання та ігрове моделювання аспектних уроків української мови різних типів, зокрема уроку вивчення нового матеріалу; закріплення знань і формування умінь і навичок; уроку повторення теми, розділу; уроку узагальнення й систематизації знань, умінь, навичок; уроку написання контрольної роботи (диктанту); уроку аналізу письмової контрольної роботи; нетрадиційних уроків; проведення аналізу аспектного уроку мови.

У другому модулі розглядаються особливості методичного проектування уроків розвитку зв'язного мовлення учнів, мовленнєвого розвитку особистості учнів загальноосвітніх закладів. Основний акцент зроблено на проектування й ігрове моделювання уроків підготовки й написання переказу; підготовки й написання творів-описів; підготовки й написання творів-розповідей; підготовки й написання творів-роздумів; підготовки й написання творів газетних жанрів; аудіювання; аналіз і самоаналіз уроків розвитку зв'язного мовлення.

Операційний компонент спецпрактикуму «Технологія сучасного уроку української рідної мови» являє собою сукупність організаційних форм, методів і прийомів навчання: практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи.

Структура залікового кредиту спецпрактикуму «Технологія сучасного уроку рідної мови» має такий вигляд:

Змістовий модуль 1.

Методика підготовки та проведення аспектних уроків рідної мови в загальноосвітній школі та навчальних закладах нового типу

Тема	<i>Практичні</i>	<i>Консультації</i>	<i>Самост. робота</i>	<i>Індивід. робота</i>
Тема 1. Урок вивчення нового матеріалу	2	2	2	2
Тема 2. Урок формування умінь і навичок	2	2	2	1
Тема 3. Урок повторення теми, розділу	2	–	–	1
Тема 4. Урок узагальнення й систематизації знань, умінь і навичок	2	2	–	2
Тема 5. Урок контролю і корекції знань, умінь і навичок (контрольного диктанту, контрольної роботи)	4	2	–	–
Тема 6. Урок аналізу письмової роботи	2	–	2	–

Тема 7. Нетрадиційний аспектний урок української мови	2	2	2	2
Разом	16 год.	10 год.	8 год.	8 год.

Змістовий модуль 2.

Методика підготовки та проведення уроків розвитку зв'язного мовлення в загальноосвітніх середніх закладах України

<i>Тема</i>	<i>Практичні</i>	<i>Консульт.</i>	<i>Самоств. робота</i>	<i>Індивід. робота</i>
Тема 1. Урок написання навчального переказу	2	–	2	1
Тема 2. Урок підготовки й написання навчального твору-розповіді за спостереженням	2	2	–	–
Тема 3. Урок підготовки й написання твору-опису предмета	2	–	2	–
Тема 4. Урок підготовки й написання твору-опису зовнішності людини	2	2	–	1
Тема 5. Урок підготовки й написання твору-опису місцевості	2	2	–	1
Тема 6. Урок підготовки й написання твору-роздуму на патріотичну тему	2	2	–	1
Тема 7. Урок підготовки й написання твору-роздуму на екологічну тему	2	2	–	1
Тема 8. Нетрадиційний урок розвитку зв'язного мовлення	2	–	4	–
Разом	16 год.	10 год.	8 год.	5 год.
Всього: 81 год.	32 год.	20 год.	10 год.	13 год.

На практичних заняттях програмою спецпрактикуму передбачено використання технології методичного проектування, яка зумовлює залучення таких методів навчання: рольових ігор, дискусій, захисту навчальних проєктів, розроблення і презентація уроків різних типів, моделювання навчальних ситуацій, аналізу (самоаналізу) проведеного заняття, а також широке впровадження технічних засобів навчання, використання можливостей Інтернету, застосування теле-, відео-, аудіоматеріалів, електронних баз даних. Це посилює пізнавальну активність студентів, стимулює творчість, формує технологічну й технічну, рольову, креативну, інформаційну компетентності.

Програма спецпрактикуму «Технологія сучасного уроку рідної мови» містить індивідуальні навчально-дослідницькі завдання, виконання яких сприяють реалізації творчих можливостей студентів через розвиток їх здібностей, науково-дослідницької діяльності. Програмою визначено мету та зміст індивідуальних науково-дослідницьких завдань, виокремлено їх види та шкалу оцінювання. План-конспект уроку з теми, розроблений студентом за зразком, оцінювався 1 балом, план-конспект уроку із будь-якої теми модуля, який студент розробив самостійно – 3 балами, анотація прочитаної додаткової лінгвометодичної літератури, бібліографічний опис, методичні розробки – 2 балами; повідомлення з теми, рекомендованої викладачем – 1 балом; повідомлення, зроблене студентом без рекомендації викладача, тобто сучасні відкриття в лінгводидактиці, аналіз досвіду вчителів-словесників, інформації про досягнення зарубіжної лінгвометодики – 2 балами. Усього студент протягом вивчення курсу може набрати 30 балів за виконання індивідуальних завдань.

Реалізація завдань спецпрактикуму базується на готовності студентів до самоорганізації, самоосвіти, самовдосконалення. Студентам пропонуються завдання для самостійної роботи до кожної з тем курсу, з цією метою програмою визначено орієнтовну кількість годин для виконання завдань відповідно до рівня складності; викладачем узгоджено зі студентами графік виконання завдань для самостійної роботи, ознайомлено майбутніх учителів-словесників із шкалою оцінювання результатів самостійної роботи.

Для кожного складено карту самостійної роботи студента.

Карта самостійної роботи студента з дисципліни «Технологія сучасного уроку рідної мови»

Змістовий модуль, перелік тем курсу	Академічний контроль	Максимальна кількість балів	Термін виконання
<i>Змістовий модуль 1. Методика підготовки та проведення аспектних уроків рідної мови в загальноосвітній школі та навчальних закладах нового типу</i>			
Тема 1. Урок вивчення нового матеріалу	Індивідуальне заняття	6	жовтень
Тема 2. Урок формування умінь і навичок	Модульний контроль, тест	5	листопад (II половина) грудень
<i>Змістовий модуль 2. Методика підготовки та проведення уроків розвитку зв'язного мовлення в загальноосвітніх середніх закладах України</i>			
Тема 3. Урок навчального твору	Тьюторське заняття, захист проєктів	5	лютий (II половина)
Тема 4. Урок підготовки і проведення твору-опису	Практичне заняття, презентація	5	березень

	індивідуальних проектів		
Тема 5. Урок підготовки і проведення твору-роздуму	Тьюторське заняття, тест, ігрове моделювання	6	квітень
РАЗОМ:	27 балів		

Для здійснення контролю за накопичуванням студентами балів розроблено таблицю визначення рейтингу.

Академічна успішність майбутнього вчителя-словесника з дисципліни «Технологія сучасного уроку рідної мови» визначається за допомогою системи оцінювання, реєструється в журналах академічних груп з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Визначення рейтингу студента з дисципліни «Технологія сучасного уроку рідної мови»

Поточне тестування у модулях						Індивідуальні завдання для самостійної роботи	Підсумковий тест	Залік
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
6	6	6	6	6	8			
Усього: 100 балів						27	10	25

Навчальні досягнення студентів з усіх видів виконуваних робіт (практичні завдання (методичні проекти), індивідуальні науково-дослідницькі завдання, самостійна робота, виконання творчих завдань, складання заліку) оцінюються кількісно. Згідно зі шкалою оцінювання студент, який набирає 90 – 100 балів, отримує «відмінно», 75 – 89 – «добре», 60 – 74 – «задовільно».

ЛІТЕРАТУРА

1. Журавський В. С., Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К.: ІВП «Видавництво «Політехніка», 2003. – 200с.
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В. Г. Кременя: Авторський колектив: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2004. – 384с.
3. Сікорський П. І. Кредитно-модульна технологія навчання: Навчальний посібник. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2006.– 127с.
4. Кучерук О. А. Перспективні технології навчання в шкільному курсі української мови: Навчальний посібник. – Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – 182с.
5. Технологія сучасного уроку рідної мови / Н. Б. Голуб, Л. М. Дяченко, Н. М. Остапенко, В. В. Шляхова/ За ред. Н. М. Остапенко. – Черкаси: Відлуння, 1999. – 128с.

This state is devoted to open questions the base of theoretic-organized methodical projecting and credit-modular studding as perceptual technologies on lingo-didactical discipline.

Keywords: technology, credit-module studies, design, planning, constructing, linguistic and didactic competences.

Коломийцева В.В.

ТРАДИЦІЙНО НЕПОВНІ РЕЧЕННЯ

У статті у зв'язку з основними типологічними підходами до неповних реченневих структур розглянуто різні типи неповних речень. Простежено корелятивні зв'язки, що діють між повним реченням та його неповним варіантом.

Ключові слова: неповне речення, контекстуально неповне, ситуативно неповне, еліптичне речення, імпліцитна передача інформації.

У типологічній системі речення як центральної одиниці синтаксису окремою ознакою виступає повнота / неповнота. Ця ознака ґрунтується на здатності речення логічно й синтаксично членуватися та можливості не експлікувати якийсь із членів речення (головний чи другорядний) або навіть декілька членів з огляду на вже реалізований контекст, прозорість ситуації дійсності чи загальномовну компетенцію учасників комунікації.

Неповним реченням називають таку предикативну одиницю, в якій певна синтаксична позиція (один або кілька членів речення), спрограмована формально- і семантико-синтаксичною структурою цього речення, пропущена, тобто не вимовляється (не пишеться), але відтворюється у свідомості комунікантів, наприклад: *Кінець вертає в початок, як відчай – в надію* (В. Базилевський). У наведеному реченні тире графічно, а пауза інтонаційно вказує на відсутній компонент – присудок другої предикативної частини (*вертає*), який відтворюється завдяки попередньому контексту. Будучи одним із способів імпліцитної передачі інформації, неповнота, або еліпсис, часто виступає в реченні-висловленні. Вона зумовлена дією глобального закону економії мовних засобів, комунікативними інтенціями мовця, зокрема прагненням до стислового викладу (конденсації думки), а також стилістичною доцільністю чи недоцільністю дублювати слова в реченнях, текстуально пов'язаних. Неповнота не позначається негативно на прагненні мовців порозумітися, а навіть навпаки – вона буває більш промовистою, ніж повний варіант тексту. Порівняймо неповне складне речення та вірогідний його повний варіант: *Ах, на землі одна, одна релігія – Страждань краса* (П. Тичина) – *Ах, на землі є одна, одна релігія – ця релігія є краса страждань*.